

Staartveren *Theo van Lent*

FOTO: ZANNA L. HABERHAM

Juvenile Buizerd versus juveniele Havik

Staartveren zijn te herkennen aan de min of meer symmetrische vorm, de veerranden lopen parallel en er zit geen bocht in. Hand- en armpennen lopen duidelijk in een bocht.

Waarom hebben sommige vogels een lange staart? Waarom hebben andere vogels een korte staart? Laten we maar eerst in het veld gaan kijken. Als een Houtduif vanaf de grond op korte afstand voor je opvliegt, zie je hoe de vogel de staart helemaal spreidt en pas op snelheid gekomen wordt de staart 'gewoon' gehouden. Blijkbaar is dat spreiden van belang om de juiste balans te vinden bij het opvliegen. Of kleine vogels ook zo opvliegen kan ik niet zien, het gaat te snel. Bijna alle vogels hebben 12 staartveren. Er zijn uitzonderingen, daarover later. De meest voorkomende staartvorm is die van de Merel of van de Spreeuw. Recht afgesneden. Dan de ingekeepte staart (oa. vinken) de gevorkte staart (zwaluwen, wouwen) en de wigvormige staart (Staartmees, Raaf, Lammergier) Het subtiele verschil in staartvorm is voor de determinatie soms doorslaggevend, iedereen kent het probleem bij het vaststellen van een vrouw Sperwer of een man Havik. Op flinke afstand dan, met slecht licht. Soms

is de recht afgesneden staart van de Sperwer een prima kenmerk, maar het kan ook moeilijk te zien zijn zeker als de vogel alleen zeilt en je niets kunt afleiden van de 'zwaarheid' van de vleugelslag. Haviken en Sperwers hebben relatief een lange staart om door het struweel heen een prooi te kunnen vangen, buizerden zouden dat met hun kortere staart niet kunnen.

Bij landende vogels het gebruik van de staart beter te zien, zeker bij grote vogels. Je kunt zien hoe de staart wordt opgedraaid om de landing in te zetten. Bij kleine vogels gaat dat snel, maar als je een grote groep Kramsvogels ziet landen, kun je het goed volgen. En het wemelt de laatste jaren van vogelfotografen die een landende vogel kunnen 'bevriezen'.

FOTO: ROELY BOS

Let op de uitgespreide staart van deze landende Scholekster

Boerenzwaluw met 'gestreken' en gespreide gevorkte staart

Boomkruiper steunt op zijn staart

Ekster landt met gespreide wigvormige staart

FOTO: ROELV BOS

Jonge Sperwer aan het poetsen

FOTO: ROELV BOS

FOTO: ROELV BOS

Illustratie van het gebruik van de staart door een Klapster

Bij een landende Buizerd op een paal kun je het opendraaien van de staart goed zien. Wat ik me altijd afvraag: Waarom hebben bijvoorbeeld roofvogels verschillende staartvormen? Je kunt bij jagende wouwen het bewegen van de staartpunten prima volgen, dus daar hebben ze baat bij. Maar waarom hebben kiekendieven dan geen gevorkte staart? Misschien omdat kiekendieven lager boven een veld naar voedsel zoeken. Een Torenvalk gebruikt de staart bij harde wind nauwelijks, bij windstil weer spreidt hij de staart. Dat is te begrijpen, het geeft een goede balans om met de kop stil te kunnen staan om de grond beter af te kunnen speuren naar muizen.

Bij spechten is de functie van de staartveren heel goed te zien, niet voor het vliegen, maar om gestut tegen een boom te zitten. Ook Boomkruipers doen dat, maar Boomklevers lopen vrolijk op en neer tegen een boom, die hebben blijkbaar een andere oplossing gevonden. De staart heeft ook een functie om op te vallen. Boerenzwaluwmannetjes met lange buitenste staartveren (de twee buitenste pennen zorgen voornamelijk voor de vork) zijn in trek bij vrouwtjes. De staarten van Fazant en Korhoen zijn om die reden ook belangrijk.

De woerd van de Wilde Eend heeft een mooie krul in de staart. Dat is heel opvallend, iedereen heeft dat wel eens opgemerkt. Die krul wordt gevormd door de twee middelste staartveren, maar de Wilde Eend heeft geen 12 maar 20 staartveren. Ze zijn kort, hebben geen directe vliegfunctie, maar waarom hebben ze er dan 20? Andere eendensoorten hebben 18 staartveren.

Ik hoop dat jullie na het lezen van het artikelje op staartveren gaan letten, in het veld of op vogelfoto's. En in mijn plumarium ontbreekt nog steeds een van de twee middelste staartpennen van een Lammergier. Die is ruim een halve meter lang.